

МСТИСЛАВ (Скрипник Степан Іванович; 10. 04. 1898, Полтава — 11. 06. 1993, м. Грімсбі, провінція Онтаріо, Канада, похов. у м-ку Бавнд Брук, шт. Нью-Джерсі, США) — церковний діяч, перший патріарх Київський і всієї України. Племянник [С. Петлюри](#). Закін. гімназію в Полтаві (1916) й офіцер. школу в м. Оренбург (Росія). У березні 1918 вступив добровольцем до кінно-гайдамац. полку ім. Костя Гордієнка Окремої Запороз. дивізії Армії УНР, у складі якого брав участь у боях з більшовиками; 1920 служив у 3-й Заліз. дивізії Армії УНР; 1920–21 — особистий ад'ютант Гол. отамана УНР С. Петлюри. Відтоді мешкав у таборах для інтернованих на тер. Польщі, від 1923 — у Варшаві, де 1930 закін. Вищу школу політ. наук. Розбудовував кооп. рух і укр. шкільництво на окупов. Польщею укр. землях Волині, 1930–39 був послом (депутатом) польс. сейму від укр. насел. Волині. Брав активну участь у захисті укр. Церкви, мови, культури від полонізації. Прослухав курс лекцій з богослов'я у Варшав. університеті. Співпрацював із єпископатам і духовенством УАПЦ, зокрема митрополитом Полікарпом (Сікорським), у роки 2-ї світової війни — з її Холм. єпархією. 1940 у Львові за нез'ясов. обставин вбито дружину М. Деякий час у Рівному разом із У. Самчуком видавав г. «Волинь». 1942 пострижений у ченці, у квітні того ж року висвяч. у ієреї. 14 травня

1942 у кафедрал. соборі Андрія Первозваного у Києві хіротонізов. на єпископа Переяславського УАПЦ. Для розбудови православ. церк. парафії на засадах незалеж., автокефал. УАПЦ об'їхав багато регіонів Наддніпрян. і Сх. України. За проукр. церк. і державниц. діяльність заарешт. і ув'язнений окупац. нім. владою. Завдяки зусиллям єпископату й усієї спільноти УАПЦ звільнений, але із заборобою служити й проповідувати. Від 1944 — за кордоном. 1947 як єпископ Паризький УАПЦ підвищений до сану архієпископа і відряджений до Канади. 1950 переїхав до США, співпрацював з предстоятелем УПЦ у США митрополитом Іоанном (Теодоровичем), після смерті якого 1971 обраний предстоятелем УПЦ у США, країнах Зх. Європи, Пд. Америки, Австралії і Нової Зеландії в сані митрополита. Видат. досягненням М. у США стала побудова духов. центру православ. українців діаспори у Бавнд Бруці: храм св. апостола Андрія, семінарія св. Софії, б-ка, музей, консисторія, дім для пенсіонерів, пам'ятники митрополитові Василю (Липківському) і великій княгині київ. Ользі, цвинтар-пантеон визнач. українців. 5 червня 1990 на помісному Всеукр. православ. соборі в Києві митрополит М. обраний патріархом Київським і всієї України УАПЦ. Після проголошення УПЦ КП 1992 став патріархом цієї Церкви. За роки патріаршества М. 7 разів на тривалі періоди відвідував Україну. Похов. у крипті церкви св. апостола Андрія. 1995 у Полтаві в будинку, де народився М., відкрито Мстислава патріарха Музей. У Львові, Києві, Івано-Франківську встановлено мемор. дошки М., його ім'ям названо вулиці в Києві та Полтаві.

Рекомендована література

1. Ткачук А., Петрів І. Мстислав – патріарх Київський і всієї України: Істор. портрет. К., 1993;
2. Ротач П. Мстислав Владика // Криниця. 1995. Ч. 10–12;
3. Степовик Д. Патріарх Мстислав. Життя і архіпастирська діяльність. К., 2007;
4. Смирнов А. Мстислав (Скрипник): громадсько-політичний і церковний діяч, 1930–1944. 2-е вид. К., 2009.

[Д. В. Степовик](#)

Бібліографічний опис:

Мстислав (Скрипник) / Д. В. Степовик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-69801>. – Останнє поновлення : 2024.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).